

Figuur 1. Vlucht Kraanvogels boven de Peel, 7 november 1982. Tekening: Piet van den Munckhof (naar een kleurendia van Martien van den Munckhof).

40 JAAR KRAANVOGELTREK

J. JENNISKENS, Crommentuynstraat 54, Horst-Meterik

In de periode 1943-1982 hield Sjang Jenniskens uit Horst-Meterik een natuurdagboek bij. Hieronder volgt een uittreksel uit dat dagboek, betrekking hebbend op waarnemingen van Kraanvogels, die over het Meteriks Veld aan de rand van de Peel trokken of er pleisterden. Ook enkele Kraanvogelwaarnemingen uit andere delen van Noord-Limburg worden vermeld. Aan het einde geeft de heer Jenniskens een samenvattend overzicht van 40 jaar Kraanvogeltrek over het Meteriks Veld. Tenslotte maakt Piet van den Munckhof in een "nawoord" duidelijk, hoe waardevol de Kraanvogelwaarnemingen van de heer Jenniskens zijn. (Red.)

1943

2 mrt. Deze middag kwamen 14 trekkers over het veld naar hun zomerkwartier.

8 okt. Tegen het einde van de namiddag naderden 44 stuks in V-vorm en

even later ± 120 stuks in een zeer langgerekte vorm. Daarna kwamen er nog ± 90 stuks op grote hoogte. Ze maakten eigenaardige capriolen. Ik zag het aldus (zie fig. 2).

De laatste formatie bleef hetzelfde tot ze verdwenen waren. Nauwelijks waren ze weg of er kwamen alweer 2 vluchten van ± 60 stuks in totaal. Kort na deze vluchten arriveerden nog eens zo'n 60 stuks.

9 okt. In de vroege ochtend, het was nog vrij donker, kwam een grote vlucht over, aan het geluid te horen; zien was er niet bij. Ook deze avond verscheen weer een grote vlucht ten tonele maar ook die waren niet te zien tengevolge van de sterk opgekomen nevel.

27 okt. Deze morgen weerklonk de roep van veel vogels op een paar plaatsen. Door de dichte mist was er echter niets te zien. Plotseling zag ik een gedeelte opdoemen door een opening in de dichte mist. Ik telde toen 30 stuks, maar er waren er heel veel meer. Dat was het achterste deel van die groep. Ze bleven rondcirkelen in de mist. Ze waren wellicht de weg kwijt in die grijze massa. Nadat ze wat verder weg waren geweest, kwamen ze weer vlak in de buurt, maar alleen het geluid verraadde hen. Een gedeelte bewoog zich toen blijkbaar in noordelijke richting en een ander deel in zuidelijke richting. De lucht was vol geluid. Korte tijd was het geluid verstomd en toen kwa-

men opeens de 2 groepen weer bij elkaar, aan de koerende roep te merken. Na nog wat rondvliegen verstomde opnieuw het enorme geluid en toen was de hele meute voorgoed naar elders. In de namiddag was er opnieuw Kraanvogelgeluid en toen zag ik door de nu ijler geworden mist 2 groepen, een van ± 20 stuks, de andere groep van ± 40 stuks. Ze vlogen in allerlei figuren. Wellicht ook verdwaald en moe door de mist. Nog een tijdlang waren ze te horen en verdwenen toen, aan het geluid te horen, in westelijke richting.

28 okt. Boven het veld vloog deze namiddag 1 roepende vogel in zuid-oostelijke richting.

Het was deze herfst een vaak mooie blauwe nazomerlucht met in de morgenuren nogal eens mist. In één woord zeer prachtig trekweer.

1944

10 mrt. Betrokken en mistig. Zwakke westenwind. Tegen de middag vlogen 2 grote formaties vlak achter elkaar met 2 spitsen. De voorste telde ± 80 stuks en de laatste ± 60 stuks. Later in de namiddag kwamen ± 55 vogels, ook in V-vorm, 2 vogels vlogen achter de groep aan. Plotseling bleven er nog meer achter en die gingen draaien en verdwenen daarna in zuidwestelijke richting. Overigens ging vandaag alles van west naar oost. Ze waren vrij

hoog, maar bleven toch nog onder het gesloten wolkendek.

23 okt. Geheel bewolkt en weinig wind. Vanmorgen liep ik rondom onze boerderij toen het nog maar amper licht was. Overal werd geschoten in de omtrek. De Engelse troepen waren aan het Veulen en het oorlogsfront kwam dichtbij. Toen zag ik 15 Kraanvogels laag onder het wolkendek in V-vorm van het zuidoosten naar het noordwesten vliegen. Het kleine groepje begon dan te wisselen in 1- en V-vorm. Het was thans erg gevaarlijk buiten ('s nachts mocht het trouwens niet) voor granaten die op tijd kwamen aansuizen. Daarbij kwam ook nog het gevaar van de Duitse razzia's. In de avond was ik ook nog even buiten en toen heb ik weer een blijkbaar grote vlucht Kraanvogels gehoord maar kreeg ze niet te zien.

2 nov. Nadat we op 27 okt. geëvacueerd waren (zogenaamd wegens het gevaar voor granaten, maar in de Zegersstraat aan de Middelijk, waar we toen waren, kregen we nog veel meer) kwam daar even voor de avond, juist toen ik buiten kwam, een vluchtje van 8 Kraanvogels over in een V-vormpje. Al gauw gingen ze draaien, blijkbaar wilde niemand van de vogels de kop nemen.

1945

Zeër mager. Geen voorjaars trek beleefd. En ook geen trek gezien in het najaar.

1946

16 mrt. Zonnig met koude, scherpe oostenwind. Tegen de avond kwamen 27 vogels precies over ons huis. Ze waren blijkbaar moe, ze vlogen in zuidwestelijke richting, daarna naar het westen en steeds maar draaien. Vervolgens vlogen ze in zuidelijke richting, keerden wat later weer om en toen werd de richting noord. Ze draaiden echter weer en de vlucht ging opnieuw naar het zuiden en daarna verdwenen ze voorgoed uit het gezicht.

2 okt. Onbewolkt met zwakke zuidenwind. Na de middag vloog een grote troep erg laag in zuidelijke richting. Het geheel bestond uit een groot geheel en wat kleinere groepjes, toch alles weer typisch in de kraanvogelachtige V-vorm. Maar de ganse meute bleef toch

aan de slordige kant en troepachtig.

3 okt. Fraai zonnig en bijna windstil. Even voor de avond wiekten 31 stuks vrij laag in V-vorm van oost naar west. Ze waren zwijgzaam. Juist boven ons maakte één vogel het typische geluid, waardoor we naar boven keken. Anders hadden we deze vlucht misschien niet opgemerkt, want daarna waren ze weer volkomen stil.

9 okt. Bewolkt met een matige, koude noordoostenwind. In de avondschemering vlogen enkele vluchten in westelijke richting. Ze waren niet te zien, maar lieten zich wel zoveel te beter horen, dat was niet mis te verstaan.

10 okt. Koude nevelbanken met straffe noordoostenwind. Even voor de middag zweefden ± 80 stuks naar het zuidwesten. Ze waren nu eens in V-formatie en dan weer in een langgerekte file en soms in meerdere groepjes. De vlucht was sterk aan wisseling onderhevig.

1947

15 mrt. Op deze dag enkele groepjes. Zelf heb ik de vogels niet gezien, vanwege verblijf elders.

16 mrt. Eveneens enkele groepjes. Ook die niet gezien vanwege verblijf elders.

19 mrt. 's Namiddaqs 6 stuks en later nog eens 2 stuks in oostelijke richting vliegend.

De najaars trek moeten missen dit jaar.

1948

2 mrt. Dichte mist en ijzel. Zwakke noordoosten wind. Na de middag trokken 3 vogels laag over naar het noordoosten. Hun geluid maakte, dat we deze vogels te zien kregen.

9 okt. Een eind na middernacht was een vlucht trekkers in de lucht te horen. Deze avond om ongeveer 22 uur was er weer een vlucht in de lucht. Een bewijs dat er in de nacht ook veel wordt getrokken.

10 okt. Prachtig stil, zonovergoten herfstweer. Vrij ver weg was er vandaag een vlucht te zien, eveneens vrij hoog en ook vrij groot.

11 okt. Ook op deze dag eenzelfde weer als gisteren. Tegen de middag vlogen 2 grote groepen naar het zuidwesten. Zeker wel zo'n 200 stuks. De voorste groep vloog in een halve cirkel, met de holle kant naar voren. Ze waren

wellicht moe, het vliegbeeld wijzigde al gauw. De tweede groep vloog in een geweldig lange rij. Toen deze groep bijna weg was, wijzigde ook daarvan het vliegbeeld. Even voor de avond was er weer een groep, flink hoog. Hun vliegrichting was van zuid-oost naar noordwest. Precies boven mij draaiden ze en vlogen dan noord-noordwest. Ik telde 91 vogels.

1949

De voorjaars trek bleef ongezien.

10 okt. Op deze dag cirkelde hier een flinke vlucht rond, later waren ze ineens verdwenen. Zelf heb ik ze niet gezien. Door het sorteren van fruit zitten we thans veel binnen.

1950

6 mrt. Zwaarbewolkt en nevelig. Zwakke noordenwind. Even voor de middag togen ± 40 stuks op flinke hoogte in de nevelige lucht in een gekke richting, namelijk van noordoost naar zuidwest. Ze vlogen in 1-vorm, maar de lange poot van de een was pal recht gericht, als 1. Het leek er wel op, of zij de goede weg naar het noordoosten helemaal waren kwijtgeraakt.

7 mrt. Vrijwel onbewolkt. Zwakke noordoostenwind. Even voor de avond waren er 7 trekkers in de lucht, die van west naar oost vlogen. Het kleine groepje vloog nog in 3 kleinere groepjes, namelijk 2 stuks, 2 stuks en nog eens 3 stuks. De herfst trek is dit jaar niet bewonderd kunnen worden.

1951

De voorjaars trek moeten ontberen.

12 okt. Fraai, zonnig herfstweer. Vrij sterke zuidoostenwind. Later in de namiddag kregen we een gezicht op ± 200 stuks, die in verschillende groepjes kwamen opduiken.

De koers was zuiver west en ze vlogen tamelijk hoog.

Voorop was een brede rij. Daarachter waren groepjes in allerlei gedaanten. De laatste groep was nog niet helemaal boven ons, of in de verte hoorden we alweer nieuwe aankomen. Het waren zo'n 100 stuks, die ongeveer op eenzelfde manier de anderen volgden. Een eind naar het noorden toe zagen we toen ook nog een vlucht van ± 100 stuks, die daar in bolvorm bij de bossen rondvlogen.

En of dat nog niet genoeg was, zagen we boven de Schadijkse bossen ook nog een grote vlucht vliegen, waarvan de individuen zo groot waren als stippen, het geluid was echter nog te horen.

Figuur 2. Wijzigingen in de formatie van Kraanvogels zoals die waargenomen werden op 8 oktober 1943.

1952

De trek in het voorjaar was weer nihil.

21 okt. Zwaarbewolkt en zeer somber met wat motregen. Zeer nevelig en weinig wind. In de voormiddag was er trek van ± 20 Kraanvogels, maar ik heb ze zelf niet gezien.

29 nov. Vrij veel bewolking. Matige noordoostenwind. Deze voormiddag waren er 15 stuks, die in westelijke richting vlogen, eerst in gesloten colonne, later gingen ze in 2 groepjes vliegen en ging de reis in V-vorm verder.

1953

Geen voorjaarstrek kunnen ontdekken.

16 okt. In de voormiddag mist. Vrijwel windstil. Even voor de middag het bekende geluid in het veld. Vanwege de mist waren de vogels echter niet te zien.

20 okt. Zwaarbewolkt en nevelig. Zacht, bijna lenteweer. Tegen de avond konden we getuige zijn van een statige vlucht van ± 45 vogels, vliegend in westzuidwestelijke richting, eerst in een langgerekte 1, daarna na enige strubbeling in V-vorm.

22 okt. Zwaarbewolkt en zeer mistig. Stil weer. Tegen de middag weer het bekende "koerr", maar in de mistige lucht waren de vogels met geen mogelijkheid te ontdekken.

26 okt. Zwaar bewolkt en zeer mistig. Windstil. Vanmorgen vlogen hier 5 vogels laag over, anders hadden we die beslist niet kunnen zien.

1954

15 mrt. Zwaarbewolkt met zwakke noordenwind. In de namiddag kwam een troep Kraanvogels laag over het veld, bijna over de grond. Ze vlogen in noordelijke richting en bij de bossen stegen ze een eind omhoog en cirkelden daar geruime tijd rond totdat ze later tenslotte uit het gezicht verdwenen.

22 mrt. Weinig bewolking. Matige zuiden- en zuidoostenwind. Even voor de avond koerste weer een zeer grote vlucht bijna over de grond over het veld. Het was een massaal en majestueus gezicht.

6 nov. Halfbewolkt met zwakke westenwind. Deze namiddag zeilden ± 50 stuks in wisselende V-vorm naar het westen. Weinig geluid.

1955

Geen voorjaarstrek kunnen opschrijven.

1 okt. In het begin van de avond klonk de roep van trekkende Kraanvogels. Het geluid kwam nu eens dichterbij en dan weer verderaf. Ze waren niet te zien in de heldere schijn van de prach-

tig verlichte avondhemel van de volle maan.

2 nov. Zonnig, maar zeer nevelig. Zwakke oosten- tot noordoostenwind. Kort voor de avond zagen we boven het veld een flinke vlucht voorbijtrekken.

1956

6 mrt. Vrijwel geheel bewolkt. Krachtige zuiden- tot zuidwestenwind. Tegen de middag vlogen hier 20 stuks in een 1-vorm in zuiver oostelijke richting.

9 mrt. Vrijwel onbewolkt met zwakke noordoostenwind. Deze namiddag 22 stuks, ook weer in 1-vorm in oostelijke richting.

10 mrt. Onbewolkt, maar nevelig. Zwakke noordoostenwind. Even voor de avond kwam er een erg grote formatie vogels, die in zuidzuidwestelijke richting vlogen.

16 okt. Vrijwel onbewolkt met zwakke zuidoosten- tot zuidenwind. In de voormiddag waren er 23 stuks waar te nemen in V-vorm, die bijna geen geluid voortbrachten. 's Namiddags volgden nog 10 vogels, die bijzonder laag vlogen. Ze moesten zelfs voor de bomen omhoog gaan.

17 okt. Zwaarbewolkt met wat regen. Matige westenwind. Na de middag kwamen ± 50 stuks opdagen, die naar het zuidwesten gingen maar die plotse-ling afbogen naar het zuidoosten.

19 okt. Vrij zonnig met zwakke zuidwestenwind. Juist voor de middag klonk van heel hoog uit de lucht de aanstormende roep van ± 50 stuks, die in zuidzuidwestelijke richting verder trokken, eerst in een breed front, later in V-vorm.

20 okt. Licht- tot halfbewolkt. Matige zuidwestenwind. In de voormiddag vloog hier één laagvliegende vogel over, die zich aankondigde door een aanhoudende en zeer luide roep.

21 okt. Vrijwel geheel bewolkt. Bijna windstil. Later in de namiddag vlogen 9 vogels vrij laag boven het veld in zuidwestelijke richting.

1957

12 mrt. Vrijwel onbewolkt. Zwakke oostenwind. Juist voor de middag arriveerden ± 70 stuks in een zeer langgerekte 1-rij, die langzaam naar het zuidwesten wiekten. Even voor de avond vloog over het veld weer een lange rij van precies 50 vogels. De rij bleef precies hetzelfde, zolang ze te zien waren. Het vliegtempo was zeer langzaam.

2 nov. Licht- tot halfbewolkt. Vrij sterke zuidwesten- tot zuidenwind. Deze namiddag kwam een grote vlucht

overvliegen.

6 nov. Weinig bewolking, matige zuiden- tot zuidwestenwind. Deze morgen vlogen ± 120 vogels in V-vorm. Later gingen ze draaien. In de namiddag was er nog een vlucht van 8 vogels, die heel weinig geluid voortbrachten.

8 nov. Zwaarbewolkt met regen. Vrij sterke noordoostenwind. Ook deze namiddag konden we nog een grote vlucht Kraanvogels gadeslaan.

1958

22 febr. Wisselend bewolkt met koude buien. Zwakke westenwind. 's Namiddags vlogen 25 stuks in V-vorm heel ver weg. Er is geen zekerheid of dit misschien wilde ganzen zijn geweest omdat het nog zo vroeg was, maar zo te zien waren het Kraanvogels.

27 mrt. Wolkenvelden met opklaringen. Zwakke oosten- tot zuidoostenwind. In de voormiddag telde ik 37 vogels, 's namiddags 33 stuks.

1 apr. Helder, maar nevelig. Vrij sterke oostenwind. Deze namiddag 11 late trekkers in oostelijke richting.

17 okt. Zwaarbewolkt met regen. Vrij sterke noordwesten- tot noordenwind. Deze namiddag kwam nog een grote vlucht hierover, die ik zelf niet heb gezien.

1959

5 mrt. Half- tot zwaarbewolkt. Vrij sterke zuiden- tot zuidwestenwind. In de avondschemering vloog hier weer een flinke vlucht over, maar ze waren niet te zien.

10 okt. Weinig bewolking. Zwakke zuidoosten- tot oostenwind. In de namiddag waren 3 vluchten te noteren, in totaal ± 120 vogels.

1960

24 mrt. Lichtbewolkt. Krachtige, sterk drogende wind uit richtingen tussen oost en zuid. Later in de namiddag kwamen 20 vogels in fraaie V-vorm aanzeilen en die vlogen naar het noordoosten.

26 mrt. Licht- tot halfbewolkt. Zwakke zuiden- tot zuidwestenwind. Tegen de middag waren er 14 stuks, die wellicht moe waren en hier wat rondvlogen. Geen van hen wilde de kop nemen. Ze vielen na een tijdje uiteen in 2 groepjes van 7 stuks. Later kwamen ze weer bij elkaar en verdwenen dan in noord-oostelijke richting.

16 okt. Wisselend bewolkt. Zwakke noordoostenwind. Er werden op deze dag verschillende vluchten gesignaleerd, maar ik heb er niets van gezien vanwege verblijf in Maastricht.

17 okt. Wisselend bewolkt met zwakke noordoostenwind. Deze middag vloog een flinke vlucht naar het noordoosten.
12 nov. Lichtbewolkt en zonnig. Matige zuidoostenwind. 's Namiddags was er weer een vlucht van ± 60 stuks in een mooie V-vorm te bewonderen.

1961

4 mrt. Hogere vederwolken. Zonnig en fraai. Zwakke zuidwestenwind. Tegen de middag vlogen ± 65 stuks in een lange sliert over in zuidwestelijke richting. Ze vlogen hoog.

25 okt. Veel bewolking. Matige tot vrij sterke zuidwestenwind. In de namiddag hoorde ik 2x het zangerige "koerr" van Kraanvogels, maar beide keren heb ik de vluchten niet kunnen zien. De tweede vlucht bleef boven de bossen blijkbaar rondvliegen. Misschien waren ze moe, want het liep tegen de avond. Misschien zijn ze geland op de grond.

11 nov. Lichtbewolkt met matige oosten- tot noordoostenwind. 's Namiddags zag ik 6 vogels heel ver weg vliegen, maar ik weet niet of dat misschien wilde ganzen waren of Kraanvogels. Waarschijnlijk waren het echter toch wel Kraanvogels, voor ganzen was het nog aan de vroege kant.

1962

13 mrt. Lichtbewolkt na flink sneeuw. Matige noordenwind. In de avondschemering vloog een grote vlucht in westelijke richting. Er valt dit jaar geen herfsttrek te noteren.

1963

Het natuurdagboek van 1963 kan ik niet vinden, zodat de waarnemingen over dit jaar ontbreken.

1964

28 febr. Licht- tot halfbewolkt. Fraai en zeer zacht weer. Zwakke wind uit zuidelijke richtingen. Vanmorgen vroege trek van 14 stuks naar het noordoosten.
18 mrt. Vrijwel onbewolkt. Zeer heilig. Matige oosten- tot zuidoostenwind. 's Namiddags vlogen 26 vogels in kleine, wisselende groepjes in noordoostelijke richting. Ze bleven in de verte nog steeds rondvliegen. Soms waren er nog weer groepjes te zien, later verdwenen ze in noordelijke richting.

29 okt. In Sevenum zag ik op deze dag ± 70 stuks in fraaie V-vorm naar het oosten vliegen!

1965

Geen trek deze lente.
 Ook geen trek gezien in de herfst.

1966

Helaas geen voorjaarstrek beleefd. De herfsttrek is eveneens verscholen gebleven. Magere jaren voor een waarnemer, die er als het ware op zit te wachten. Vooral de Kraanvogeltrek is telkenjare weer iets bijzonders.

1967

18 okt. Zwaarbewolkt met regen. Vrij sterke westenwind. Zeer onprettig weer. 's Avonds kwam hier aan de roep te horen een zeer grote vlucht over, maar de vogels waren helaas niet te zien.

2 nov. Licht- tot halfbewolkt. Krachtige zuiden- tot zuidwestenwind. Deze namiddag trokken, statig en luid koerend, ± 40 stuks in fraaie V-vorm laag over, precies over ons huis. We hoorden ze binnenshuis aankomen door hun geluid.

5 nov. Wisselend bewolkt met buien. Krachtige westenwind. 's Namiddags kwam weer een flinke vlucht over, maar ik heb deze niet gezien.

1968

De voorjaarstrek is uitgebleven.

15 okt. Zonnig met wat hogere bewolking. Matige tot vrij sterke zuidoostenwind. Deze morgen zag ik boven het centrum van Horst een grote vlucht Kraanvogels, juist toen ik een winkel verliet.

1969

13 mrt. Half- tot zwaarbewolkt. Matige oostenwind. In de namiddag vlogen 25 à 30 vogels in de verte in noord-oostelijke richting. Ik werd de vlucht gehoord doordat ik hun roep hoorde.

28 mrt. Wolkenvelden met soms een vlokje sneeuw. Matige noordoosten- tot noordenwind. In de voormiddag kwamen hier 11 Kraanvogels overvliegen. Late voorjaarstrek.

15 okt. Lichtbewolkt en zonnig. Zwakke zuidenwind. 's Namiddags 27 stuks in wisselende groepjes boven het veld, later in V-vorm.

28 okt. Geheel bewolkt met zwakke noordwestenwind. 's Namiddags vlogen 8 stuks over boven de Reindonck, nabij de spoorweg.

1970

De trek bleef onzichtbaar dit voorjaar. Ook dit najaar jammer genoeg geen trek gezien.

1971

Geen voorjaarstrek ontdekt dit jaar.

4 okt. Licht- tot halfbewolkt. Zwakke tot matige noordoostenwind. Na de middag kwamen ± 50 stuks, die vrij hoog

in westelijke richting vlogen in een onregelmatige V-formatie.

1972

14 mrt. In de voormiddag veel bewolking. 's Namiddags lichtbewolkt. Zwakke tot matige zuidoosten- tot zuidenwind. Op deze prachtige dag was er al een flinke vlucht in de ochtend, naar het noordoosten zeilend. In de namiddag ± 100 stuks, zeer hoog vliegend. Ze draaiden de hele tijd. Tenslotte vlogen ze ook in noordoostelijke richting. Ze maakten geweldig geluid.

19 nov. Bijna heldere, windstille nacht. Toen ik een eind na middernacht naar bed ging en eerst nog even buiten was om polshoogte te nemen over de vorstkansen, hoorde ik boven het geraas van het verkeer uit het doordringende "koerr" van Kraanvogels. Het geluid kwam uit oostelijke richting en zo te horen waren de vogels wellicht laag. Ik kon niets ontdekken in de heldere, ijle maannacht. Het geluid verdween tenslotte in noordwestelijke richting.

22 nov. Zwaarbewolkt met meestal regen. Matige tot vrij sterke zuidwestenwind. Juist na de middag zag ik vrij ver weg 20 stuks in de grauwgrijze lucht in noordwestelijke richting vliegen. Het was zo ver, dat er geen geluid meer te horen was.

1973

16 mrt. Halfbewolkt met zwakke noorden- tot noordwestenwind. Tegen de avond kwam een vluchtje van 5 vogels, die in oostnoordoostelijke richting koersten.

11 okt. Vrij veel bewolking. Matige noorden- tot noordwestenwind. In de namiddag verschenen 2 stuks boven het veld. Tegen de avond cirkelden 14 stuks enige tijd rond boven de kerk van Meterik.

1974

Geen voorjaarstrek waargenomen.

5 okt. Geheel bewolkt met zwakke oosten- tot noordoostenwind. Vanmorgen ± 150 stuks, eerst in 2 groepjes en daarna gingen ze bijeen in een statige 1. Wat later kwam een nieuwe vlucht van ± 120 vogels precies over ons huis. Enige tijd later kwam nog een derde vlucht over, van 32 stuks.

1975

Ook deze lente geen trek kunnen zien.

9 okt. Half- tot zwaarbewolkt met buien. Matige noordenwind. In de late namiddag naderde op grote hoogte een statige rij, welke in zuidwestelijke richting verdween.

1976

5 mrt. Onbewolkt met vrij sterke oostenwind. In de voormiddag even na 10 uur kwam een grote vlucht zeer luid roepende vogels laag over het veld in noordoostelijke richting. Een statige 1-vorm.

14 nov. Zwaarbewolkt en nevelig. Matige noorden- tot noordoostenwind. Halverwege in de namiddag hoorde ik weer het bekende geluid en dan korte tijd niets, dan begon het weer en dra verscheen aan de horizon een buitengewoon lange sliert vogels, die pal naar het zuidwesten vlogen. het was een langgerekte 1-formatie, die later uiteenviel in 2 groepen.

1977

Geen voorjaarstrek gezien. Ook dit najaar helaas geen trek gezien.

1978

De voorjaarstrek bleef dit jaar achterwege.

29 nov. Zwaarbewolkt en mistig. Zwakke noorden- tot noordoostenwind. Deze namiddag vloog een vlucht van ± 120 vogels laag boven het veld in oostelijke richting.

30 nov. Bewolkt met vrij sterke noorden- tot noordwestenwind. In de namiddag vloog schijnbaar een grote vlucht in zuidwestelijke richting! Ik hoorde hun roep, maar ik heb de vogels niet kunnen ontdekken.

1 dec. Zwaarbewolkt en mistig. Zwakke noordenwind. Deze namiddag hoorde ik weer het bekende geluid in de mistige lucht, maar zag niets. Plotse-ling kwamen ± 70 stuks tevoorschijn uit het grauwe spant. Ze vlogen in V-vorm met daarnaast losse groepjes. Eerst in oostelijke richting, daarna in noordelijke en noordwestelijke en verdwenen dan onzichtbaar in de donkere lucht.

Hun roep was nog lang te horen.

1979

12 mrt. Bewolkt met opklaringen. Matige westen- tot noordwestenwind. Tegen de avond vloog een flink grote vlucht in noordoostelijke richting, hun roep was vrij karig.

13 mrt. Zwaarbewolkt met wat regen. Vrij sterke zuidenwind. Tegen de avond vloog weer een grote vlucht luid roepend naar het noordoosten. Dit jaar geen herfsttrek gezien.

1980

19 mrt. Vrijwel geheel bewolkt. Krachtige noordoosten- tot oostenwind. Zeer koud. Vanmorgen zat een grote troep in het veld op de grond. Er kwam nog een vlucht van 15 stuks bij en toen vloog alles op. Korte tijd daarna kwam opnieuw een vlucht, van 40 stuks en die gingen ook weer op dat perceel zitten.

20 mrt. Vrijwel geheel bewolkt. Krachtige noordoostenwind. Deze namiddag zaten weer 16 vogels in het veld. Ze klapten soms met hun grote vleugels.

21 mrt. Vrijwel geheel bewolkt en nevelig. Weinig wind. Deze namiddag vlogen hier 24 stuks rond, luid roepend. Ze daalden weer in het veld en gingen weer op de grond zitten. Wat later zagen we hoe ze in rijen heel langzaam vooruitgingen, de snavels bij de grond en maar pikken. Ze gingen de rijen gezaaid spul na. Ze bleven daar tot in de late namiddag. Toen gingen ze op de wieden, gingen weer rondcirkelen en verdwenen dan in westelijke richting. Ik hoorde, dat er deze namiddag op verschillende plaatsen Kraanvogels op de grond zaten, o.a. ook in het Castenrays Broek.

8 nov. Bewolkt en mistig. Matige noord-oostenwind. In de namiddag hoorde ik

eerst hun "koerr", maar er was niets te zien in de grijze lucht. Ze kwamen nabij en toen zag ik ± 70 stuks vrij hoog en in fraaie V-vorm in zuidwestelijke richting vliegen.

1981

12 mrt. Veel bewolking met matige westenwind. In de namiddag 21 stuks in V-vorm naar het noordoosten. Geen herfsttrek gezien.

1982

Geen voorjaarstrek gezien.

5 nov. Zwaarbewolkt met matige zuid-oostenwind. Tegen de avond ± 175 stuks in 2 V-vormige vluchten vlak achter elkaar. Richting zuidwest. (Die V is dan altijd een omgekeerde V, dus Λ , de spits naar voor, de typische Kraanvogeltrek).

6 nov. Vrijwel onbewolkt. Vrij sterke zuidoostenwind. In de namiddag weer 2 vluchten, vlak achter elkaar, in V-vorm. Totaal ± 100 stuks, in zuidwestelijke richting.

Dit was dan het relaas van 40 jaar waarnemingen voor wat de Kraanvogels betreft. De laatste decennia is de trek beduidend veel minder dan in vroegere jaren. In de twintiger en dertiger jaren kwamen ze meestal in de eerste helft van oktober en dan was gedurende enkele dagen, meestal in de late namiddag, de lucht soms gewoon zwart van de vogels en overal hoorde men het typische geluid. Dat waren nog eens mooie tijden. Iedere herfst weer dat verschijnsel, wat iedereen kende en het mooie weer wat er dan gewoonlijk wel heerste, heeft de naam "Kraanvogelzomer" opgeleverd. Helaas moeten we het nu met gewoonlijk kleine beetjes doen. In de lente is het altijd aan de weinige kant geweest. Ze trekken dan wellicht veel 's nachts.

NASCHRIFT

P. VAN DEN MUNCKHOF, Saturnusstraat 47, Nijmegen.

In 1965 schreef P. Hens in zijn bekende avifauna van Limburg (HENS, 1965) ongeveer 19 pagina's vol over Kraanvogels, de "addenda" even buiten beschouwing gelaten. Hens kon voor het deel van Limburg ten westen van het Maasdal (door hem "gebied V" genoemd) beschikken over 147 Kraanvogelwaarnemingen van 136 trekdata uit een periode van 40 jaren. Hens tel-

de een datum dubbel, als er op de betreffende dag op 2 plaatsen Kraanvogels werden gezien, zodat hij voor zijn "gebied V" in werkelijkheid van aanzienlijk minder dan 136 data gegevens ter beschikking had.

Hens merkte over de jaarlijkse Kraanvogeltrek over Limburg onder meer op; "De landlieden staken een ogenblik hun werk om de machtige vogels na te staren

en zien er terecht of ten onrecht, indien ze vroeg in het najaar verschijnen een teken in van een ook vroege winter." Er zijn echter ook landlieden, die niet alleen al dan niet bijgelovig naar Kraanvogels staren, maar jarenlang nauwkeurig de Kraanvogeltrek op papier vastleggen. Dat werd mij duidelijk, toen ik enkele jaren geleden een fraai met 'n kroontjespen geschreven uittrek-